

TOLF SKILL:G
12 BEVILLNINGS – STÄMPEL S:KL
CHARTA SIGIL:TA
[text i sigill]

KONGL. MAJ:TS

TILL SVERIGE OCH NORRIGE
ÖFVER-STÅTHÅLLARE

uti Kongl. Residence-Staden Stockholm

Bel. med	Rese-Pass N ^o 1363 gällande för <i>Sex</i> <i>Månader</i>	Gör veterligt: att som Artisten <i>N. M.</i> <i>Mandelgren ämnar</i> <i>resa till åtskillige Inrikes orter,</i> <i>och åter,</i>
	PASSHAFVARENS Födelseort Boningsort Ålder Längd Fot Tum Växt Hår Panna Ansigte Ansigtzfärg Ögon Ögonbryn Näsa Munn Haka Serskildte känne- tecken Namnteckning: [vertikalt streck över ovanst.text] Lösen R:dr 16 sk. Passagerare- avgift " "	[ett handskrivet spiraltecken efterföljer dessa ord] och därför anhållit om Rese-Pass; Altså an- modas alla vederbörande, att låta bemälte <i>resande</i> , fritt och obehindrat passera. Stockholm den 7 Junii Ett Tusen Åtta Hundrade fyratio <i>åtta</i> (184 8.). <i>Efter Nådigt förordnande</i> {??} [handskriven underskrift]
Ch. sig		KONGL: ÖFVERSTÅTHÅLL: ÄMB: CANCEL: [Text i sigill]
	Summa R:dr 28 sk. Banco	

Anotera

[Avvikande teckensnitt = handskriven. Övrig text är tryckt.]

Stormäktigste, Allernådigste konung!

Sedan //genom Eder Kongl. Maj:ts särskilta Nådiga anslag// undertecknad egt det
förtroende-
fulla uppdraget att ~~genom Eder Kongl. Maj:ts~~
~~särskilta Nådiga anslag~~ de 2:ne senast för-

flutna åren under resor inom fäderneslan-
det i konsthistoriskt hänseende samla eller
afteckna och till Witterhets-, Historie- och
Antiquitetets Akademien inlemna äldre histo-
riska märkvärdigheter samt till Kongl. Mu-
seum öfverlåta andra i privata samlin-
gar anträffade anmärkningsvärda konstföre-
mål och med tillfredsställelse erfarit de
underdåniga utlåtanden hvilka till Eder
Maj:t blifvit af bemälte //akademi// öfver samma
resor afgifne, och ämnet där derjemte ansetts
under nu pågående Riksmöte värdigt
utgöra föremål för motioner såväl
inom Presteståndet som Ridderskapet och
Adeln, derifrån det blifvit till Stats-
utskottet remitteradt, och Riksens Ständer,
inseende nyttan och nödvändigheten af
fortsatta forskningar i samma väg men
det hittills utgående anslag alldeles otill-
räckligt för att betäcka dermed förena-
de omkostnader, hafva, efter hvad mig
ryktesvis blifvit bekant, därför anvisat
förhöjdt anslag af de under Eder Kongl.
Maj:ts Nådiga disposition ställda medel,
vågar hos Eder Kongl. Maj:t, med underdå-
nigt åberopande derutaf, jag i djupaste un-
derdånighet anhålla, att såvida jag fort-
farande skulle anse värdig det höga
förtroendet, //Eder Kongl. Maj:t Nådigst täcktes anordna// det af Ri-
kets Ständer stadgade årliga anslag af
666 R.dr. 32 sk. banko, för //forskningarnas// undersökning

gerne fortsätta//nde//, under skyldighet att, såsom

hittills inför Kongl. Witterhets-, Historie-

och Antiquitets Akademien därför på hit-

tills uppgifna grunder redovisa. Stockholm

~~den 18 Maj 1848.~~

Med djupaste undersåttlig vördnad och nit framhärdar

Stormäktigste, Allernådigste Konung.

Eder Kongl. Maj:ts

Tropliktigste tjenare

och undersåtte

N.M. Mandelgren

Stats Utskottets Utlåtande No 124. Sid:51.

68.e Uti en hos Presterståndet, af Doctor Reuter-
dahl och Professor N.Lindgren biträdd Motion,
hvarå Utskottet, erhållit remiss, har Biskop
Butsch fästat uppmärksamhet derå, att den
uti Kongl. cirkuläret till konsistorierna i riket
af den 7 December 1840 intagna föreskrift, enligt
hvilken Kyrkoherde, vid inträffade ombyggnader
af Kyrkor eller större reparationer derå, skulle hos
vederbörande Konsistorium uppgifva huruvida
i Kyrkan funnos några målningar eller andra
minnesmärken, som förtjenade att bibehållas, i
hvilken händelse konsistorium borde ombesörja de-
ras afteckning och deras beskrifvningar, och dessa
ritningar derefter i underdånighet till Kongl. Maj:t.
öfverlemna, syntes mindre ändamålsenligt och föranle-
dande till kostnader, som icke på förhand kunde beräk-
nas. Med anledning häraf, och på det ej mindre Kyrkor-
na sjelfva, der de genom ålder eller byggnadssätt vore
af någon större märkvardighet [sic!] , än ock de uti dem befin-
teliga målningar och andra tillhörigheter af antiqvariskt
eller Konstvärde måtte blifva tillförlitligt afritade, har
motionären föreslagit, att Rikets Ständer måtte anslå

2000 R:dr., att med 666 R:dr. 32 sk. årligen i tre års tid af Kongl. Maj:t disponeras till resekostnads-ersättning och arfvode åt den eller dem, som av Kongl. Maj:t kunde utses och förordnas att, enligt af Kongl. Maj:t utfärdad instruction, verkställa ifrågavarande afritningar och lemna de beskrifningar, hvilka saken kräfde: varande artisten N.M. Mandelgren, hvilken till Kongl. Witterhets- Historie- och Antiquitets- Akademiens fulla nöje redan fullgjort ett dylikt, af nämnde Akademie honom lemnadt uppdrag, af motionären uppgifven, såsom en för ändamålet passande person, som sannolikt skulle anse för en fördel, att genom dylikt uppdrag fortfarande kunna egna sig åt en af honom älskad verksamhet.

Till pröfning i sammanhang härmed har utskottet förehaft en hos Ridderskapet och Adeln af Herr Wallenstråle, P.E. väckt och till Utskottet remitterad motion, deruti blifvit föreslaget, att Rikets Ständer måtte bevilja ett anslag af 666 R:dr. 32 sk. årligen till nästa Riksdag, åt artisten N.M. Mandelgren, med vilkor, att han under Witterhets- Historie och Antiquitets Akademiens tillsyn och anordning, i likhet med hvad, som hitintills skett, genom resor och forskningar i landsorterna, taga kännedom om der befintliga konststycken och äldre historiska märkvärdigheter, samt dem aftecknade, och derefter för hvarje år

till bemälda Akademie aflemnade, ej mindre de gjorda afteckningarna, än äfven noggrann berättelse om sina arbeten och hvad han under resan upptäckt och funnit anmärkningsvärdt, hvarförutan Mandelgren borde göra sig underrättad om de i Kronans slott och samlingar befintliga konstverk och målningar, samt med förteckningar derå, jemte uppgift om deras beskaffenhet till Akademien ingå: varande till stöd för motionen, utom Mandelgrens artistiska förtjenster och synnerliga lämplighet för ifrågavarande uppdrag, anført, att det anslag af 200 R:dr. årligen, som för de tvänne sednast förflutna åren blifvit, för uppdrag af enahanda beskaffenhet, åt Mandelgren af Kongl. Maj:t i Nåder beviljad, varit altför ringa att dermed kunna bestrida de kostnader, som med resorna varit förenade; och lemnat intet öfrigt till ersättning för hans möda och uppoffringar.

Af Kongl: Witterhets- Historie- och Antiquitets- Akademiens den 11. Maji sistlidet år afgifne och Herr Wallenstråles motion i afskrift bilagde underdåniga utlåtande öfver artisten Mandelgrens resa år 1846 för undersökning af Kyrkornas märkvärdigheter inhemtas, att Akademien vitsordat Mandelgrens nit och drift vid utförandet af dess åtagna värf, samt att hans inlemnade teckningar och handlingar utgjorde en nöjaktig

ersättning för det anslag han under sistledet år af allmänna medel uppburit.

Utskottet, som jemväl varit i tillfälle att bese de af artisten Mandelgren under sina resor i landsorten verkställda teckningar af de äldre konstverk och historiska märkvärdigheter, kan ej annat än instämma uti det, af nämnde Akademie lemnade vitsord; men då de begärda anslagen, såsom af tillfällig beskaffenhet, lämpligast torde //böra// hädanefter, som hittills utgå utaf de af Rikets Ständer för tillfälliga behof af ifrågavarande beskaffenhet anvisade och till Kongl. Maj:ts nådiga disposition stälde medel, har Utskottet icke ansett sig böra, i anledning af motionerna, något serskildt anslag för detta ändamål tillstyrka. Stockholm den 13 April 1848

Statsutskottets Utlåtande bifölles

- 1:o af Ridderskapet och Adeln/se dess protokoll för den 9 Maji 4:e Bandet sid 464 /"Ståndet biföll hvad Utskottet i denna punkt tillstyrkt och yttrat"
- 2:o. af Presterståndet /"se dess protokoll för den 23 Maji 5-6 Bandet sid 188
- 3:o Af Borgareståndet /se dess protokoll 3 Band sid 171 §68.
- 4:o Af Bondeståndet /se dess protokoll 4 Band sid 448 §68.

//Litt/

//D//

Stads-Utskottets utlåtande N:o 124 sid 51.

68:e uti ett en hos presteståndet, af Docktor Reuterdaahl
och Professor N Lindgren beträdd Motion, hvar af Utskottet, erhållet
remiss, har Biskopp-Butsch fästad uppmärksamhet därå, att att [sic!] den
uti Kongl. cerkuläret till Konsistorierna i riket af den 7 December
1840 intagna föreskrift, enligt hvilken kyrkoherde, vid inträffade
ombyggnader af Kyrkor eller större reparationer dero skulle hos
vederborande [sic!] Konsistorium uppgifva huruvida i Kyrkan funnos
några målningar eller andra minnesmerken, som förtjenade att
bibehållas, i hvilken handelse [sic!] Konsistorium borde ombesörja deras
af-tekning och deras afteknningar, och dessa ritningar derefter
i underdånighet till Kongl. Maj:st öfverlemna, syntes mindre
ändamålsenligt och föranledande till kostnader, som icke,
på förhand kunde beräknas, Med anledning häraf, och på det
ej mindre Kyrkorna sjelfva, der de genom ålder eller byggnadssätt
vore af någon större märkvärdighet, än ock de uti dem befintliga
målningar och andra tillhörigheter af anteqvariskt eller Konstvärde
måtte blifva tillforlitligt [sic!] afteknade afritade, har motionärer
foreslagit, [sic!] att Rikets ständer måtte anslå 2,000 R:dr., att med 666
R:dr., 32 sk.: årligen i tre års tid af Kongl. Maj:t desponeras [sic!] till
resekostnads-ersättning och arfvode ått [sic!] den eller dem som af
Kongl. Maj:st [utfärdad Instruktion] kunde utses och förordnas att,
enligt af Kongl. Maj:st utfärdad instrucktion, verkställa ifrågava-
rande //af//ritningar och lemna de beskrifvningar hvilka saken
kräfde: varande artisen N M Mandelgren, hvilken till Kongl.
Witterhet- Histori och Antiqvitets- akademiens fulla följande nöje redan
fulgjort [sic!] ett dylikt, af nämde akademi honom lemnadt uppdrag,
af motionären upgifven såsom en för ändamålet passande person,
som sannoligkt skulle anse för en före fördel att genom ett dylikt
uppdrag fortfarande kunna egna sig ått [sic!] en af honom alskad [sic!] verk-
samhet.

Till pröfning i sammanhang härmed har Utskottet före-
haft {??} Ridderskapet och Adeln af Herr Wallenstråle, P, E, väckt och
till Utskottet remiterad motion, däruti blifvit föreslagit, att Rikets
Ständer måtte bevilja ett anslag af 666 R:dr 32 sk. årligen till nästa

[Originaltexten fortsätter på samma sida som ovan]

Riksdag ått [sic!] artisten N,M, Mandelgren med villkor att han under Witterhets- Histori och Antiquitets - Akademiens tillsyn och anordning, i likhet med hvad som hit intils skett, genom resor och {22} forskningar i lands orterna tage kännedom om der befintliga Konst stycken och äldre historiska märkvärdigheter, samt

samt dem aftecknade, och därefter för varje år till bemålde Akademi aflemnade ej mindre de gjorda afteckningarna, än äfven nogrann berättelse om sina arbeten och hvad han under resan upptäckt och funnit anmärkningsvärt, hvar forutan [sic!] Mandelgren borde göra sig underrättad om deri Kronans Slott och samlingar befintliga målningar och Konstverk, samt med förteckningar derå, jemte uppgift om deras beskaffenhet till Akademien ingå: varande till stöd för motioner, utom Mandelgrens artistiska förtjensters och synnerliga lämplighet för ifrågasvarade uppdrag, anført, att det anslag af 200 R:dr. årligen som för de tvänne senast förflutna åren blifvit, för uppdrag af enahanda beskaffenhet, ått [sic!] Mandelgren af Kongl. Maj:st i nåder beviljat, s varit altför ringa att dermed kunna bestrida de kostnader. som med resorna varit förenade; och kunnat intet öfrigt till ersättning för hans möda och uppoffringar. Af Kongl. Witterhets- Histori- och Antiquitets-Akademiens den 11 Maji sistlidit år afgifvna och Herr Wallenstråles motion: afskrift bilagde underdåniga utlåtande öfver artisten Mandelgrens resa år 1846 för undersökning af Kyrkornas märkvärdigheter inhämtas, att Akademien vitsordat Mandelgrens nit och och [sic!] drift vid utförandet af dess åtagna värf, samt att hans inlemnade teckningar och handlingar utgående en nöjaktig ersättning för det anslag, han under sistlidit år af allmänna medel uppburit.

Utskottet, som jemväl varit i tillfälle att bese de af Artisten Mandelgren under sina resor i lands och orten verkställda teckningar af äldre Konstverk och historiska märkvärdigheter, kan ej annat än instämma uti det af nämde Akademi lemnade vitsord; men då det begärda anslagen, såsom af tillfällig beskaffenhet, lämpligst torde böra hädan efter, som hittills, utgå utaf de af Rikets Ständer för tillfälliga behof af ifrågavarande beskaffenhet beviljade och till Kongl. Maj:ts nådiga desposition stälde medel, har utskottet icke anset sig böra, i anledning af motionerna, något sirskildt [sic!] anslag för detta ändamål tillstyrka Stockholm [sic!] den 13 April 1848.

(Se Register, M. förekom hos Adeln den 6 Maji- Präste: 10 Borg: 10 Bonde 10

[I originalet återfinns all text på en sida]

alt maji{??} Prästståndet Protoçol för den 10 Maji 1848 ~~sta~~ 18 punkter

Utskottets hemställan i denna bunkt [sic!] blef af Ståndet bifallen.

af Borgerskapet godkända Bondeståndet bifallen 21 punkter

af Stads utskott utlåtande.

Stortmätigste, Allernådigste Konung!

Då genom Eder Kongl. Maj:ts Witterhets,
Historie och Antiquitets Akademi Nå-
digt uppdrag redan i månad sistlidne

år mig meddelades att äfven under samma år fortsätta mina de 2:ne föregående åren började konsthistoriska forskningsresor inom fäderneslandet, vågade jag, med vunnin erfarenhet om otillräckligheten af hittills för detta ändamål utgående anslag och för att icke nödgas midt under loppet af sommaren afbryta en undersökningarna, i förtröstansfull tillit till hvad Rikets Ständer under sistlidne riksmöte i underdånighet förordat uppgöra planer för samma resor och således vida utsträcka dem utöfver det för de 2:ne förra årens resor Nådigst beviljade understöd och hade äfven Nåden att i öfverensstämmelse dermed till Eder Kongl. Maj:t under Maj månad inlemna en underdånig ansökan. Då jag, efter fulländad resa, vid min återkomst till hufvudstaden sistlidne November //derå// erhöll Nådigt svar genom Eder Maj:ts Nådiga Bref af den 10 föregående oktober till Witterhets, Historie och Antiquitets Akademien, återstod för mig intet annat än ordna och i kompletteradt skick bringa mina under resan samlade ritutkast och anteckningar. Omkostnaderna för resan hade imellertid betydligt öfverstigit det genom samma Nådiga Bref Nådigst beviljade anslag, och då de tvenne föregående årens resor äfven öfverskridit därför anslaget

Afskrift

L{??}q Litt. q.

Afskrift af ett, af Kongl. Witterhets, Historie och Antiquitets Akademiens den 11 Maji 1847 underdånigt utlå-tande, till Kongl. Maj:t, öfver Artisten N.M Mandelgrens resor år 1846 för undersökning af Kyrkornas märkvär-digheter:

Stormäktigste Allernådigste Konung!

Sedan Artisten N.M. Mandelgren till Eders Kongl. Maj:ts Witterhets-, Historie och Antiquitets Akademi inlemnad de ritningar och anteckningar han samlat under sist förlidet år, med offentligt understöd af 200 R:dr. B:co företagna resa, anser Akademien sig böra undernådigst hos Eders Kongl. Maj:t anmäla utgången af detta hans företag.

Enligt Eders Kongl. Maj:ts af den 15 Maji sistlidet år meddelade Nådiga föreskrift och Akademiens derpå grundade Instruction var Mandelgrens åliggande 1:o att i de Kyrkor han besökte, undersöka, beskrifva och om möjligt vore, äfven afteckna hvad som i Architektoniskt hänseende kunde äga större märkvärdighet, såsom rundkyrkors konstruktion och plan, ovanliga torn och hvalfbyggnader m m. Alfrescomålningar på väggar och hvalf, målningar och sculpturarbeten på gamla altartaflor samt andra flyttbara föremål. 2:o Att äfven hos enskilda personer, der sådant tillå-tes anteckna och beskrifva konstverk, rustningar och dylikt, som kunde äga Antiquariskt värde.

De inlemnade handlingarna visa, att Mandelgren i Östergöthland, som utgjorde resans mål besökt

59 Kyrkor jemte //städerna// Norrköping, Linköping, Söderköping, Skenninge och Wadstena, hvarefter han sedan han till hufvudstaden återkommit begifvit sig till Floda Kyrka i Oppunda härad i Södermanland för att afteckna dess märkvärdigaste hvalfmålningar.

Från dessa ställen har Mandelgren medfört ritningar, de flesta endast i concept, några mera utarbetade, upptagande tillsammans 148 större och mindre blad af hvilka åtskilliga innehålla flera smärre hopförda teckningar och utkast.

Bland dessa ritningar är omkring 60 större och mindre mera fullständigt utförda, några i blyerts andra med originalens färger återgifna. Tolf af dessa, alla färglagda visa yttre utseendet och constructionen af 11. Kyrkor neml. Floda, Wånga, Sjöggestad, Furingstad, Wårdsberg, 1. den enda rundkyrkan/, Gistad, Risinge, Östra Stenby, St. Anna Capell, Wärna, Arkeby, tecknade både i profil och genomskärning med planritningar. Tjugotre plancher upptaga teckningar upptaga alfrescomålningar i Kyrkohvalf, de flesta med originalens färger från följande Kyrkor: Floda 4 plancher, Wadstena Blå Kyrka 4 Furingstad 9, Risinge 5 och St. Anna Kyrke 1., hvaribland de flesta äga för Kyrkans, Konstens och Bildnings historie utmärkt värde.

De öfriga planchererna innehålla teckningar af Kyrkodörrar, Klockstaplar, grafmonument, altartaflor, kärl skrudar och äldre Kyrkoinventarier samt några få fornlemningar ute på marken, utgörande tillsammans med de ofvan anförda; 237 serskilda föremål. En del bland dessa t. ex. alla gamla altartaflor

och andra bilder skåp äro likväl icke utförda med tecknade bilder och ornament, utan blott med plan ritningar hvarpå föreställningarne äro skrifna.

Det hade visserligen varit önskeligt att alla ritningarne kunnat lemnas mera fullständigt utförda, men det har icke blifvit af Eders Kongl. Maj:t i nåder föreskrifvet eller af Akademien äskadt, och skulle ej kunnat åstadkommas utan mångdubbelt längre tid och följaktligen ökad kostnad, emedan sådana föremål, hvarom här är fråga icke kunna med fulltrohet återgifvas om ej ritningen sker på stället, understödde förnyade jemförelser med originalet.

De af Mandelgren lemnade utkasten äger i alla fall värde, emedan de gifver ett ungefärligt begrepp om de forntidslemningar, som i landsortskyrkorna förvaras och ledning för bedömande af dessa sakers ålder och konstvärde samt till följd deraf anvisning för utväljande af sådane föremål som företrädesvis förtjena skyddas och måhända framdeles med National Museum införlifvas. En annan fördel, som icke heller //må// bär förbises, kan Mandelgrens resa medfört härigenom att vederbörande Pastorers och Socknemäns uppmärksamhet blifvit fästad på pligten, att omsorgsfullare vårda de vanligtvis illa behandlade och ringa aktade fornminnen som i deras kyrkor förvaras. En sådan påminnelse har på de flesta ställen varit serdeles behöfvelig, emedan erfarenheten, äfven af Mandelgrens nu ingifna berättelse bekräftad, har visat huru de i detta afseende bestämda föreskrifterna, uti Kongl. Förord-

ningen af den 17 April 1828 och det, rörande Kyrkorna och deras fornminnen, serskildt utfärdade circuläret af den 7. December 1840 varit oförmögen att tillbakahålla vandalismen.

De af Mandelgren lemnade skrifteliga anteckningarna, innehålla dels förklaringar öfver de aftecknade föremålen, dels uppgifter på andra i Kyrkorna förvarade forntidsminnen med hänvisning, enligt Akademiens föreskrift, till äldre beskrifningar Bromans och Widegrens äfven Östergöthland utgifna topografiska arbeten samt de enligt 1828 Års Kongl. Bref socknevis afgifna berättelser om Kyrkornas märkvärdigheter.

Till som berättelse har Mandelgren fogat förteckning öfver målningar och porträtter som förvaras på Norrköpings och Söderköpings rådhus i Linköpings bibliotek samt 38. större och mindre enskilda samlingar. Dessa förteckningar böra förvaras i Eders Kongl. Maj:ts Museum för målningar och sculptur-arbeten der de Kunna gifva någon ledning vid efterforskandet af de konstalster, som inom fäderneslandet förvaras. Nämnde Musei styrelse eller Eders Kongl. Maj:ts Akademi för det fria konsterna torde det ock tillhöra, att bedömma de åtgärder, som möjligen kunna anses nödiga att vidtagas, på grund af Mandelgrens förslag till åtskilliga målningars inköp och restauration.

Öfriga åtgärder hvilka af Mandelgrens berättelse torde föranledas i afseende på vissa forsakers bättre

värd eller inköpande till de offentliga samlingarne, skall Witterhets- Historie- och Antiquitets akademien efterhand besörja eller i viktigare fall underställa Eders Kongl.

Maj:ts Nådiga pröfning

På grund af hvad Akademien här ofvan underdånigh anför, //anser sig// Akademien böra vitsorda Mandelgren x med nit och drift utfört sitt åtagna värf, samt att hans inlemnade teckningar och handlingar, äfven i deras nu varande skick utgöra en nöjaktig ersättning för det anslag han under sistledet år af offentliga medel uppburit. Sluteligen vågar Akademien med anledning af Eders Kongl. Maj:ts ofvan åberopade Nådiga Bref af den 15 Maji 1846 underdånigst hemställa om icke Eders Kongl. Ma:jt skulle Nådigst täçkas tillåta, att dessa härjemte underdånigst bifogade ritningar och den till deras upplysande hörande delen af Mandelgrens berättelse måtte få stadna i Witterhets- Historie och Antiquitets Akademiens arkiv, der likartade teckningar från andra orter inom fäderneslandet, utförda dels på statens, dels på enskilda personers bekostnad, förut finnas förvarade.

Witterhets- Historie- och Antiquitets Akademien framhärdar med djupaste vörndnad, trohet och nit

Stormäktigste Allernådigste Konung

Eders Kongl. Maj:ts

C,D, Skogman

B,E, Hildebrand

B.E. Hildebrands yttrande af d. 2 Maj 1848.

//I denna berättelse till Akademien omnämnes//
ej ett ord, //om det gjorda förbehåll af ett// ~~men~~ till Akademien ingifna skrift
deri han anhåller att ritningarne ej få utgif-
vas för än kan //Mandelgren// dem utgifvat och på detta sätt
godegjort sig sina förskott. Hildebrands an-
förande utgör 2:ne ark.

Vid 1847 års riksdag väcktes motion i presterstånd,
det af Biskop Boutch, D:r Reuterdaahl, prof.
Lindgren i Prester ståndet och leutnant P.
E. Wallenstråle på Riddarhuset om ett årlig
anslag af 600 R:dr. B. för M: antiqvariska
forskningar, men fick ej mer än vanliga
anslaget 300, vid återkomsten ehuru, han
hade dubbelt så vidsträckt resa, //som// de
//tvenne// andra åren lika dant anslag.

Sammankomsten för Tisdagen d. 2 Maj 1848.

Närvarande Hokenhausen, Wallman, Beskow, Skogman, Strindholm, Fryxel, Ak, sekreteraren Schlyter, Reuterdahl.

119 §. Artisten N.M. Mandelgren hade jemte skrifvelse af den 20 April, inlemnadt sin berättelse om den resa han förleden sommar med understöd af allmänna medel företagit hufvudsakligen inom Östergötland och angränsande landskap, samt de ritningar han från densamma hemfört.

Sedan sekreteraren i ett denna dags anteckning bifogat anförande redogjort för innehållet af ifrågavarande berättelse och teckningar, beslöt akademien att liksom förlidet år hos Kongl. Maj:t i underdånighet anmäla utgång af Mandelgrens sednaste resa samt frukterna deraf, med intygande att han med nit och drift utfört sitt //ålagda ~~tegra~~ värf samt att hans aflemnade teckningar, ehuru till större delen endast i konsept utförda, //en// att fullt nöjaktigt ersättning för det statsanslag han uppburit.

Till Kongl. Witterhets- Historie- och Antiquitets Akademien!

Till fullgörande af Kongl. Akademiens, på grund af Kongl. Maj:ts Nådiga skrifvelse den Maj 1847, mig meddelade instruktion, får jag härmed i ödmjukhet aflemna redogörelse för mina år 1847 inom Fäderneslandet, på allmänna medel företagna antiqvariska resor, och till Kongl. Akademien vördsammast öfverlemna de ritutkast och anteckningar som jag derunder hunnit samla.

Som nämnde resor under sagde tid hufvudsakligen företagits inom Linköpings och nästgränsande Län och en stor rikedom af anteckningsvärda föremål erbjudit sig, torde jag, i likhet med förlidet år, få utbedja mig Kongl. Akademiens benägna öfverseende, att ritningarne, i anseende till den korta tiden, icke heller denna gång kunnat annorlunda än i utkast meddelas.

De bifogade skriftliga anteckningarna upplysa föröfrigt närmare det mål jag fullföljt och lemna Kongl. Akademien tillfälle att lättare bedömma mina bemödanden. Då, såsom jag förut haft äran nämna, mitt syfte med dessa resor endast varit att, af kärlek för den gamla konsten, framkalla denna för vår konsthistoria så nödiga förskning, och så medelst undan förgängelsen rådda mångt för fäderneslandets häfder dyrbart konststycke,

Har jag mera afsett uppnåendet af detta syfte än att just till siffran fullgöra det mig beviljade anslag af 200 R:dr., mera ifrat för hoppet att för saken vinna sympatier än att få betäckta de betydliga utgifter, som för likartade resor och deras efterskördar erfordras, hvilka således medtagit icke obetydliga uppoffringar af egen tid och egna medel, och då jag ännu icke lyckats att erhålla någon tjänstebefattning, som i någon mån kunde underlätta mina fortsatta bemödanden i denna väg utan nödgas för tillgodoseendet af lifvets torftigaste behof genom tillfällighetsarbeten uppehålla mig, så torde Kongl. Akademien icke missförstå mig, då jag med smärta nödgas erkänna, att jag med hittills beviljade anslag ser mig urstånd att fullfölja denna min käraste forskning förr än jag på något sätt finner min framtid någorlunda tryggad. Då jag således ansett resultaterna af dessa 2:ne resor sannolikt komma att utgöra allt hvad jag blir lycklig att till Kongl. Akademiens samlingar i denna väg öfverlemna, har jag låtit på maskinpapper uppfästa och gemensamt inbinda desamma; för hvilka särskilta utgifter, om de af Kongl. Akademien mig godhetsfullt ersättas, jag skulle stanna i taçksam förbindelse. Enär jag hoppas att framdelses komma i tillfälle att såsom en möjlig godtgörelse för mina förskotter kunna i offentligt tryck utgifva de af ritningarne, som möjligen anses sådant förtjena, vågar jag derjemte uttrycka min ödmjuka anhållan, att desamma genom Kongl. Akademien icke må publiceras.

Slutligen vågar jag innesluta mig i Kongl. Akademiens fortfarande bevågenhet, ödmjukt anhållandes det

Kongl. Akademien vid framdeles afgifvande berättelse till Kongl.

Maj:st täckes välvilligt belysa, huruvida jag lyckats uppfylla
fordringarna af det mig Nådigst lemnade uppdraget, och fram-
härda jag med djupaste vördnad

Kongl. Akademiens

ödmjukaste tjänare

Stoçkholm den 1848.

N.M. Mandelgren.

Anm: jemte denna skrifvelse följde en detaljerad förteçkning
öfver både rese – och den arbetstid som var använd på
dessa ritningars och anteçkningars samlande.

//Concept// 1848

//Litt {??} //

[ovanstående text finns på vänster sida av uppslaget]

[Nedanstående text finns till höger på siduppslaget]

Till Kongl. Witterhets-, Historie-
och Antiquitets Akademien!

Till fullgörande af Kongl.

Akademiens, i öfverenstemmelse //på grund af//

~~med~~ Kongl. Maj:ts Nådiga skrifvelse

den Maj 1847, mig meddelade

instruktion, får jag härmed

i ödmjukhet ~~öfva~~ lemna

redogörelse för ~~resultatena af~~

mina år 1847 inom fädernes-

landet, ~~företagna resor~~ på

alemänna medel företagna

antiquariska resor, och till

Kongl. Akademien värdsam//aste//

öfverlemna de skisser //ritutkast//, och

anteckningar som jag ~~un-~~

~~der~~ derunder hunnit

samla.

~~Dessa~~ //Som nämde// resor ~~hafva~~ under

//sagde// nämde tid hufvudsakligen ~~be-~~

~~stått~~ //företagits// inom Linköpings och

närtgränsande län och en stor

rikedom af anteckningsvär-

da föremål erbjudit sig tor-

de jag, i likhet med förlidet

år, få utbedja mig Kongl. Aka-

demiens benägna öfverseende,

att ritningarna, i anseende

till den korta tiden, icke

~~kunna aflemnas~~ //heller denna gång kunnat// annorlunda

än i utkast meddelas.

De bifogade skriftliga anteck-
ningarna upplysa för öfrigt när-
mare det mål jag fullföljt och
lemna Kongl. Akademien tillfälle att
lättare bedömma mina bemödanden.

[text på högra delen av sidan]

Då, såsom jag förut haft äran
nämna, mitt syfte med dessa resor
endast varit att, af kärlek för
den gamla konsten, framkalla den-
na för vår konsthistoria så nödi-
ga forskning, och såmedelst undan
förgängelsen rädda månet ~~dyrbart~~
för fäderneslandets häfder
dyrbart konststycke, har jag me-
ra afseet uppnåendet af detta
syfte är att //just// till siffran full-
göra //det// mig beviljade anslag af 200
R:dr. mera ~~afseet sympathier~~ //ifrat för hoppet//
att för ~~sjelva~~, saken //vinna sympathier// än att få
betäckta de ~~u~~-betydliga utgifter,
som för likartade resor och
deras efterskördar erfordras, hvil-
ka således medtagit icke obetyd-
liga uppoffringar af ~~egen~~ //samma//
tid och egna medel; och då jag
ännu icke lyckats att ~~å rikets stat~~
erhålla någon tjenstebefattning, som
i någon mån kunde underlätta
mina fortsatta bemödanden i den-
na väg, utan nödgas för //tillgodoseende af// livvets
~~nade~~ torftigaste behof genom
tillfällighetsarbeten uppehålla
mig, så torde Kongl. Akademien
icke missförstå mig, då jag med
smärta nödgas erkänna, att jag
med hittills beviljade anslag ser
mig urstånd att fullfölja denna
min käraste forskning förr än
jag genom //på// något //sätt// ~~erhållen tjänste~~
~~befattning~~ finner min framtid
någorlunda //annor// tryggad.

[./] [tecken högst upp på vänster sida av siduppslaget]

[nedanstående text finns på högra delen av siduppslaget]

Då jag således ansett resultaterna

af dessa 2:ne resor sannolikt

komma att utgöra allt hvad

jag blir lycklig att till Kongl.

Akademiens //samlingar i denna väg// öfverlemnade, har

jag låtit på maschinpapper upp-

fästa och //gemensamt// inbinda desamma; för

hvilka särskilta utgifter ~~jag har,~~

om de af Kongl. Akademien //mig godhetsfullaktig //ersättas], jag skulle// stannas i

//tacksam// för-

bindelse. ~~om de mig ersättes.~~

~~Derjemte vågar jag uttrycka~~

~~min ödmjuka anhållan, att rit-~~

~~ningarna icke må publiceras,~~

Enär jag hoppas att framdeles

~~personligen~~ komma i tillfälle

att till //såsom// en möjligt godtgörelse

för mina förskotter kunna

~~göra det.~~ i offentligt tryck

utgifva de af ritningarne, som

möjligen anses sådant förtjena,

vågar jag derjemte uttrycka

min ödmjuka anhållan, att de-

samma ~~icke~~ genom Kongl. Aka-

demien icke må publiceras.

Slutligen vågar jag inneslu-

ta mig i Kongl. Akademiens fort-

farande bevågenhet, ödmjukt an-

hållandes det Kongl. Akademien

vid //framdeles afgifvande// berättelsen till Kongl. Maj:t

täckes välvilligt upp//be//lysa, huruvi-

da jag lyckats uppfylla fordringar-

na af det mig Nådigst lemnade

uppdraget, och framhårdar jag

med djupaste vördnad

Kongl. Akademiens

ödmjukaste tjänare

//N.M. Mandelgn//

//Stockholm d-. 1848

//Jemte denna skrifvelse falde[sic!] en detaljerad förteckning på resan och tiden som uttgått till dessa ritningar och anteckningars samlande//

Förteckning å Skjuts och Utgifter för en Resa i Sverige 1848.//Börjat den 13 Maji hemkom den 29 oktober//
 Skjutsen efter 2 Häst med kärre å 25. Sk. B:co pr. Mil

Från Stockholm till

Ryboholm (förhöjd skjutslega)

Tåby, samt åter till Ryboholm

Lidingön och Djursholm

Danderyd och Stockholm

Södertälje

Nyköping med dess ångfartyg

Jäder, Wreta och Krokek

Bråborg, och Stora Sidus (med båt)

Söderköping

Hella, Göstorp, Askeby och Linköping

Bankeberg, Mjölby, Östad, Ösjö, Holkabergr & Gränna

Östanå, fram och åter

Råby och Jönköping

Dröpskult, Habo, Brenninge samt åter Jönköping

Ingaryd, Eljaryd, Sannsjö och Bringelofta

Fräderyd, Tolg, Tjureda och Wexjö

Åreda, Lenhöfda och Elgahults-Kulla

Fagerhult och Wirserum

Gorveda, Weta och Mörlunda

Målilla, Hullingsfred, Lönberga samt åter t: Lönberga

Wena, Asarp, Tuna och Östorp

Fjelster, Wimmerby och Östorp

Frödinge, Blackstad och Hallingeberg

Eneby, Dahlhem, Hylla, Hannäs och Solvestad

Ingelsbo, Långgråna och Eds Capell

Windö och Helleröd

Wäderskär, Björkskär samt åter Helleröd, 6 mils roddare

Loftahammar, Bogvik och Lofta (fergpångar)

Gammelby

Casimirs borg, Rodd

Seglerum, Rodd och fotresa

Törnsvalla och åter

Tjustad och Westervik

Gränsö, rodd fr: och åter

Lund och Westrum

Helgerum fram och åter

Hjorthed och Mästerhult

Summa

	Mil	R:dr.	Sk.	rst	
Ryboholm (förhöjd skjutslega)	3.	"	2.	16.	"
Tåby, samt åter till Ryboholm	2.	"	1.	2.	"
Lidingön och Djursholm	2.	"	1.	2.	"
Danderyd och Stockholm	1.	1/2	"	37.	6.
Södertälje	3.	1/2	2.	2.	"
Nyköping med dess ångfartyg	"	"	3.	"	"
Jäder, Wreta och Krokek	4.	1/4.	2.	10.	3.
Bråborg, och Stora Sidus (med båt)	1.	1/4.	1.	"	"
Söderköping	2.	"	1.	16.	"
Hella, Göstorp, Askeby och Linköping	5.	"	2.	29.	"
Bankeberg, Mjölby, Östad, Ösjö, Holkabergr & Gränna	8.	1/2.	4.	20.	6.
Östanå, fram och åter	2.	"	1.	2.	"
Råby och Jönköping	3.	3/4.	1.	45.	9.
Dröpskult, Habo, Brenninge samt åter Jönköping	2.	3/4.	1.	20.	9.
Ingaryd, Eljaryd, Sannsjö och Bringelofta	6.	3/4.	3.	24.	9.
Fräderyd, Tolg, Tjureda och Wexjö	8.	"	4.	8.	"
Åreda, Lenhöfda och Elgahults-Kulla	5.	3/4.	2.	47.	9.
Fagerhult och Wirserum	4.	1/4.	2.	10.	3.
Gorveda, Weta och Mörlunda	3.	"	1.	27.	"
Målilla, Hullingsfred, Lönberga samt åter t: Lönberga	5.	"	2.	29.	"
Wena, Asarp, Tuna och Östorp	2.	3/4.	1.	20.	9.
Fjelster, Wimmerby och Östorp	3.	1/2.	1.	39.	6.
Frödinge, Blackstad och Hallingeberg	3.	1/2.	1.	39.	6.
Eneby, Dahlhem, Hylla, Hannäs och Solvestad	6.	1/4.	3.	12.	3.
Ingelsbo, Långgråna och Eds Capell	6.	"	3.	6.	"
Windö och Helleröd	2.	1/2.	1.	14	6.
Wäderskär, Björkskär samt åter Helleröd, 6 mils roddare	"	"	6.	"	"
Loftahammar, Bogvik och Lofta (fergpångar)	3.	"	1.	33.	"
Gammelby	"	3/4.	"	18.	9.
Casimirs borg, Rodd	"	1/2.	"	24.	"
Seglerum, Rodd och fotresa	"	1/2.	"	24.	"
Törnsvalla och åter	"	3/4.	"	18.	9.
Tjustad och Westervik	2.	"	1.	2.	"
Gränsö, rodd fr: och åter	1.	"	1.	"	"
Lund och Westrum	2.	3/4.	1.	20.	9.
Helgerum fram och åter	1.	"	"	25.	"
Hjorthed och Mästerhult	3.	1/8.	1.	30.	"
Summa	114.	1/8.	70.	39.	3.

	Mil		R:dr.	Sk.	rst
<u>Transport</u>	114.	1/8.	70.	39.	3.
Kristvalla, Döderhult och Högsby	8.	1/2.	4.	20.	6.
Fliseryd och dess prästgård, samt Mönsterås	4.	1/2.	2.	16.	6.
Åhlhem, Rysby och Åby	4.	"	2.	4.	"
Förlösa, Kläckeberga och Calmar	2.	1/2	1.	14.	6.
Örnetorp, Kristvalla och Flerohopp	4.	1/2.	2.	16.	6.
Brännahult, Madesjö, Ljungby Capell & Dörby Kalmar	4. "	1/4. 3/4.	2. "	16. 27.	6. "
Rödhälla, med båt	"	"	"	6.	"
Borgholm, Löt, Alböke och Persnäs	5.	7/8.	3.	2.	9.
Källa och Hagby	2.	1/4.	1.	8.	3.
Borg, och åter	1.	1/2.	"	37.	6.
Bläsinge, Sörvik och Ormöga	2.	3/4.	1.	20.	9.
Löt, Ramsätra, Lerkaka och Stora Rör	4.	5/8.	2.	19.	6.
Refsudden, med båt	"	"	"	36.	"
Rysby, Ljungby, Wassmolösa	3.	1/2.	2 1.	39.	6.
Hagby, Kålboda, samt åter	1.	3/4.	"	43.	9.
Arby, Mortorp och Wåxtorp, Wärnanäs, Söderåkrar	3.	1/2.	1.	39.	6.
Torsås, Rinnaretorp, Tråxhult, Wesefjerda	4.	1/2.	2.	16.	6.
Långasjö, Ljuder, Tollstorp, Jureby och Risinge	7.	1/4.	3.	37.	3.
Hemsjö, Tegnaby, Tävelås, Jät,	3.	5/8.	1.	42.	6.
Kalfsvik. Kråcketorp, Huseby, Gottåsa,	3.	3/4.	1.	45.	9.
Lönshult, Pjetteryd, Svinsberga och Ryd	6.	1/2.	3.	18.	6.
Traneryd, Markaryd med kyrka samt Fagerhult	5.	1/8.	2.	32.	"
Orkelljunga [sic], Ljungby, Ingelstorp, Höganäs	8.	"	4.	8.	"
Krapprupp och Kulln samt åter	2.	"	1.	2.	"
Helsingborg	2.	"	1.	2.	"
Köpenhamn	"	"	2.	4.	"
Roskilde, fram och åter på jernbanan	"	"	2.	32.	"
Helsingborg	"	"	2.	4.	"
Höganäs (a 28 S:kl miln)	2.	"	1.	8.	"
Wälinge, Engelholm, Margarethetorp, öst: Karupp	6.	1/8.	3.	9.	"
Skottarp, Wall, samt åter till Margrethetorp	2.	1/2.	1.	14.	6.
Kärby, Halmstad, Drakered, Sjögård, Kragsten,	9.	5/8.	5.	"	6.
Gunnarp, Klef, Hed, Svenljunga, Sexdragare	6.	1/4.	3.	12.	3.
Björkered, Borås, Hedared, Borgstena, Ljung	8.	7/8.	4.	29.	9.
Stenunga, Wedum, Håkantorpe, Örlösa	7.	1/2.	3.	43.	6
Summa	254.	1/2.	150.	2.	3.

[Ett långt överstrykningsstreck med blyerts med flera korta horisontella från översta raden siffran 70 till fjärde raden siffran 6]

	Mil		R:dr.	Sk.	rst
Transport	254.	1/2.	150.	2.	3.
Tolsjö, Lidköping, Wenneberga, Skara, Brunsbo	4.	3/4.	2.	22.	9.
Wings kyrka, Skjerf, Binneberg, Walla, Hofva.	8.	3/8.	4.	17.	3.
Romundeboda, Wretstorp, Blacksta, Örebro.	8.	1/4	4.	14.	3.
Glanshammars kyrka och prestgård, samt åter Stockholm, med ångfartyg	"	"	5.	8.	"
//Hvartill åtgått en tid af dagar//					
Summa	279.	5/8.	168.	20.	6.

Summarisk beräkning af mina nödvenliga utgifter för åren 1846, 1847 och 1848. Under hvilka jag haft förtroendet att resa inom Sverige

1846, rest 125 3/4 mil á 25 skl: B:co	R:dr.		Sk.	R:dr.	
Börjat resan den 1. Juni, hemkomen i November och arbetat på ritningarna till 1. Februari 1847 gör 245 dagar för hvilka mitt Vivres uppgår till 1 R:dr 16 B:co per dag	77.		32.	3.	
Mitt logie i Stockholm.	326.		32.	"	
Uppassning	133.		16.		
Summa B:co R:dr	33.		16.		
1847. rest 228 1/4 mil	571.			3.	
Börjat resan 13 maj, hemkommen i slutet af October och arbetat på ritningarne till 1 Februari, 265 dagar a 1. 16.	122.	"	22.	6.	"
Logie i Stockholm	353.		16.	"	
Uppassning	133.		16.		
Summa B:co R:dr.	33.		16		
1848. rest 279 5/8 mil	642.		22.	6.	"
Börjat resan 15 maj, återkommen i november, arbetat på ritningarna till 1. Feb: 1849. 263 dagl: à 1. 16 B:co	168.		20.	6.	
Logie i Stockholm	350.		32.	"	"
Uppassning	133.		16.	"	
Summa B:co R:dr	33.		16.		
	685.		36.	6.	

N.B.Kläder, reseffecter och andra nödvändiga utgifter har naturligtvis förhöjt dessa summor, hvilket jag likväl ej velat taga i berekning.

Öfversattning [sic]

Utdrag af ett bref från Professor Höyen i Köpenhamn.

1848

Tillåt mig i korthet besvara
edert innehållsrika bref punkt för punkt.

Inscriptionen från 1323 är högst interessant; ornamenterna på och under hvalfvet kunna väl svara till tiden, emedlertid vågar jag icke af detta lilla isolerade prof bestämdare dömma om Caractären. Det andra lilla profvet med spetsgafveln bär ett alldeles rent uttryck af spetsbågsstylen.

Det är markligt [sic] huru många spår I ännu äger af Kyrkornas målade decorationer, och det med bestämda åtal. Wi her i Danemark äro i detta henseende fattiga.

Jag gläder mig öfver eder flit, och tviflar icke att ni med edert uthållande studium tillika skall uppnå färdighet och säkerhet uti att ågerge dessa målarkonstens minnen med all möjlig trohet, och jag hoppas derfor också, att edert bemödande må föra till målet. Min långa tystnad må icke afskräcka eder från att ytterligare meddela mig sakens vidare gång.

I hopp att ni är i en fortfarande Verksamhet, att ni väl har vanskligheter att kämpa med, men också med att öfvervinna dem, Och i förväntan att det en gång må lyckas mig att få se edra samlingar, förblifver jag med mycket aktning
Eder ånyo förbundne
N. Höyen.

Målaren Herr N.M. Mandelgren.

Afskrift

Oscar, med Guds Nåde, Sveriges,
Norriges, Göthes och Wendes Konung.
Vår synnerliga ynnest och Nådiga benägenhet med
Gud Allsmächtig, Tromän Tjenare och Undersåter.
Samtliga Ledamöter i Vår Witterhets Historie och
Antiqvitets Akademie! Vid underdånig föredrag-
ning af en utaf Artisten N.M. Mandelgren gjord
ansökning om förhöjdt anslag för konsthisto-
risk forskningars anställande inom fäder-
neslandet, hafwa Wi icke för godt funnit
att denna ansökning i vidsträcktare mån bi-
falla, än att sökanden må, mot de uti Vår
Nådiga skrifvelse af den 14 Juni 1847 bestämda
vilkor, jemväl för innevarande år, till dylika
forskningars anställande, åtnjuta ett reseunder-
stöd af Tvåhundra Riksdaler Banco, att utgå
af det för extra utgifter å Riks Statens Åtton-
de Hufvudtitel uppförda anslag. Hvilket Wi
Eder till Mandelgrens förständigande härige-
nom meddele, befallande Eder Gud Allsmäg-
tig synnerligen Nadeligen. Stockholms
Slott den 10 Oktober 1848.

Oscar.

/P. Genberg

Likheten med höga originalet intygar

Prosten Hildebrand